

Asia: VN/17361/2021

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon covid-19-kustannuksiin

Lausunnonantajan lausunto - Asetusta koskevat kysymykset

1. Onko avustuksen määräytymistä ja laskentatapaa koskevat lähtökohdat mielestänne perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia? (Erityisesti: avustuksen määräytyminen laskennallisesti toiminnan volyymia kuvaavien tietojen perusteella, yksikkökorvauksen tason määrittämistä koskevat periaatteet, mahdollisuus harkinnanvaraiseen lisäavustukseen)

Eivät ole perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia. Tällä esityksellä valtio rikkoo 2020 budjettiriihessä tekemänsä lupauksen korvata kaikki covid-19-pandemiaan liittyvät kustannukset kunnille täysimääräisesti. Esitys on kaupunkien budjettien kannalta täysin kestämaton.

Vantaan kaupungin vuoden 2021 koronakustannukset ovat ilman lentokentän kustannuksia olleet 45 miljoonaa euroa. Tämän esityksen mukaan Vantaalle jäisi korvaamatta tämän vuoden osalta noin 17-30 miljoonaa euroa tartunnan jäljitykseen, testaukseen ja rokotuksiin liittyviä kustannuksia. Tilanne on kestämaton ja vaarantaa kaupungin peruspalvelut muutoinkin tiukassa taloustilanteessa. Asetusluonnoksessa ehdotettu 40-60 prosentin korvaustaso ei ole riittävä. Esitystä on korjattava ja koronakustannukset tulee korvata kunnille lupauksen mukaisesti täysimääräisesti todellisten kustannusten mukaan.

Yhteisöveron jako-osuuden tilapäistä nostoa ei tule huomioida covid-19-pandemian sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusten kompensaatina, koska kyseisellä tuella kompensoidaan pandemiasta ja rajoitustoimista aiheutunutta yhteisöverotulojen menetystä. Perusteltua ei myöskään ole vedota yksikkökorvauksen leikkauksessa valtion 25 %:n rahoitusosuuteen valtionosuusjärjestelmän kautta. Sen kautta vuoden 2021 sote-kustannukset maksetaan teknisluonteisesti noin kahden vuoden kuluttua aiheutuneista kustannuksista, jolloin sote-uudistus on toteutunut ja valtionosuuden maksetaan hyvinvointialueille, ei kaupungeille.

Harkinnanvaraisen lisäavustuksen edellytysperiaatteet näyttäytyvät haasteellisina esittää ja arvioida. Harkinnanvaraisissa kustannuksissa tulisi olla mahdollisuus hakea avustusta mm. lisääntyneisiin suojaruste- ja suojakalustekustannuksiin, viestintä- ja potilasohjausmateriaaleihin ym. poikkeusolojen vaatimiin lisäjärjestelyihin.

Hallitus linjasi vuoden 2020 budjettiriihessä, että kaikki covid-19-pandemiaan liittyvät kustannukset korvataan kunnille ja kuntayhtymille täysimääräisesti. Asetusluonnos ei vastaa hallituksen linjausta ja covid-19-pandemian kustannuksia jää merkittävästi kuntien katettavaksi. Todellisiin kustannuksiin perustuva korvaustapa on ainoa tapa korvata kustannukset täysimääräisesti, vaikka onkin laskennallista tapaa työläämpi.

Harkinnanvaraisen lisäavustuksen edellytysperiaatteet näyttäytyvät haasteellisina esittää ja arvioida.

Harkinnanvaraisissa kustannuksissa tulisi olla mahdollisuus hakea avustusta mm. lisääntyneisiin suojaruste- ja suojakalustekustannuksiin, viestintä- ja potilasohjausmateriaaleihin ym. poikkeusolojen vaatimiin lisäjärjestelyihin.

2. Onko avustuksen saajatahoa koskeva sääntely (3 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Kyllä

Kommentit

Sääntelyllä tulee varmistaa, että kunnat eivät jäsenkuntina joudu maksamaan sairaanhoitopiirien kustannuksia, jotka eivät tulleet katetuiksi sairaanhoitopiireille suunnatulla avustuksella eikä tällä avustuksella. Kunnille tulee korvata kustannukset todellisten kustannusten mukaan.

3. Onko testaukseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (5 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Kyllä

Kommentit

Testauksien määrän perusteella korvaaminen on perusteltua, mutta korvausmäärän tulee vastata todellista testauskustannusta. Testauskustannukset ovat lisäkustannuksia, eikä niitä voida kattaa peruspalveluihin tarvittavilla resursseilla.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida testauksen yksikkökorvausta määrittäessään?

On varmistettava, että korvauksen yksikkösummassa on otettu huomioon sekä näytteenotto että näytteen analysoinnin kustannus. Suositeltavampaa olisi käyttää korvausperusteena todellisia testauskustannuksia, jotta eri sairaanhoitopiirien tai palvelutuottajien erot testien hinnoittelussa tulee otettua huomioon.

Vantaan testauskustannukset HUSiin palveluna sisältää sekä näytteen analyysin (v. 2020 analysointi 85 euroa ilman sekventointia, vuonna 2021 75 euroa) että näytteenoton (40 euroa). Keskimääräinen hinta vuonna 2021 HUSilta hankittuna on n. 115 euroa/näyte.

HUS-alueella on päätetty käyttää testin luotettavuuden takia PCR-testiä toisin kuin joillain muilla alueilla, vaikka antigeenitesti olisi edullisempi. Erityisesti Vantaalla tartuntojen määrä nousi niin korkeaksi, että PCR-testin ensisijaisen käyttämisen arvioitiin tuottavan kerralla luotettavan tuloksen, jolloin välttyttiin kontrollitestauksilta.

4. Onko jäljittämiseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (6 § ja 9 §) onnistunut? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Tartuntojen määrän perusteella korvaaminen on perusteltua, mutta korvausmäärän tulee vastata todellista jäljityskustannusta. Pääkaupunkiseudun tautitilanne on ollut koko maan haastavin ja jäljittäminen muun muassa ihmisten liikkuvuuden, vieraskielisyyden ja väestömäärän vuoksi työlästä. Jäljityskustannukset ovat lisäkustannuksia, eikä niitä voida kattaa peruspalveluihin tarvittavilla resursseilla.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida jäljittämisen yksikkökorvausta määrittäessään?

Jäljitystoiminta on kunnan kannalta täysimääräisesti lisäkustannus, jolloin avustuksen tulisi perustua varsinaiseen kustannukseen.

Jäljitystoiminnan resursointi ei onnistu käyttämällä nykyistä henkilökuntaa, vaan vuokrahenkilökuntaa joudutaan käyttämään merkittävästi. Tällöin yksikkökohtainen kustannus vaihtelee mm. saatavissa olevien henkilöstövuokrauspalvelujen veloitusien mukaan.

5. Onko rokottamiseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (7 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Rokotteiden määrän perusteella korvaaminen on perusteltua, mutta korvausmäärän tulee vastata todellista rokotuskustannusta. Rokotuskustannukset ovat lisäkustannuksia, eikä niitä voida kattaa peruspalveluihin tarvittavilla resursseilla.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida rokottamisen yksikkökorvausta määrittäessään?

Rokotustoiminta on kunnan kannalta täysimääräisesti lisäkustannus, jolloin avustuksen tulisi perustua varsinaiseen kustannukseen.

Rokotustoiminnan resursointi ei onnistu käyttämällä nykyistä henkilökuntaa, vaan vuokrahenkilökuntaa joudutaan käyttämään merkittävästi. Tällöin yksikkökohtainen kustannus vaihtelee mm. saatavissa olevien henkilöstövuokrauspalvelujen veloitusien mukaan.

6. Onko hoidon kustannuksiin myönnettävää avustusta koskeva sääntely (8 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Vantaa haluaa kiinnittää huomiota siihen, että sairaanhoitopiireille suunnattu avustus ei ole kattanut Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille covid-19-pandemiasta aiheutuneita kustannuksia ja jäsenkunnat ovat kattaneet näitä kustannuksia sekä jäsenkuntamaksuosuuksien että alijäämän kattamisen kautta.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida covid-19-taudin hoidon yksikkökorvausta määrittäessään?

Lisäkustannuksia perusterveydenhuollon sairaalatoiminnassa ovat mm. lisä- ja ylityöt sekä henkilöstövuokraus, jotka liittyivät koronapuutosten paikkaamiseen, lisääntyneet sairaspöissaolat, lisääntyneet suojavälinekustannukset, lisäkustannukset näytteenotosta, osastojen covid-seulonnat, potilaiden rokottamisesta johtuvat ylimääräiset henkilöstökustannukset, potilaiden pitkittyneet hoitajaksot, sekä karanteeniosastojen sulkujen aikaiset käyttämättömät hoitopaikat.

Myös Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoidon sairaalapäivien sekä tehohoitopäivien osalta on otettava huomioon, että kuntia laskutetaan toteutuneiden kustannusten mukaisesti eikä kunnilla ole vaikutusmahdollisuuksia hoitopäivän hintoihin, joten lisäkustannukset pitää korvata täysimääräisesti.

7. Onko harkinnanvaraista osaa koskeva sääntely (11 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Valtionavustuksella tulee korvata aiheutuneet kustannukset täysimääräisesti.

Pykälässä todettujen myöntämisedellytysten objektiivinen tarkastelu lienee haasteellista. Myöntämisedellytyksiä tulisi tarkentaa ja konkretisoida, jotta niitä voidaan tarkastella yhteneväisesti alueilla.

Lisäksi lakiluonnoksen tausta materiaalissa tuodaan esille, että välittömiin kustannuksiin sisältyy etenkin kompensatio suojavälineiden lisääntyneestä käytöstä ja toiminnan mukauttamisesta vastaamaan kohonneita terveysturvallisuusvaatimuksia. Vantaa ostaa kuitenkin myös sosiaalihuollon

palveluja, esimerkiksi ikäihmisten asumispalveluita ja lastensuojelun palveluja. Vantaa korvasi näille tuottajille edellä mainittuja kustannuksia vuonna 2020. Edellä mainittu laskentaperiaate ei tule auttamaan kuntia edellä mainittujen kustannusten korvaamisessa palveluntuottajille. Tässä kohdin, jos korvausperiaate olisi ollut tietty rahamäärä per asumispalvelupaikka tai lastensuojelun vuorokaudet, jolloin samaa periaatetta voisi hyödyntää ostopalveluntuottajille maksettavien korvausten osalta jatkossa.

8. Onko avustushaun aikataulua koskeva sääntely (13 §:ssä) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Valtion avustuspäätöksenteon tulee olla ennakoitavaa, jotta kunnilla on vuoden 2021 tilinpäätöksen laatimisessa luotettavat tiedot vuonna 2022 maksettavista avustuksista. Ne on voitava luotettavasti kirjata vuoden 2021 tilinpäätökseen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti tuloina.

9. Mitä muuta haluaisitte lausua asetusluonnoksesta?

Lähtökohtaisesti kustannuksia ei pitäisi korvata asukasluukuun perustuen. Kustannusten korvausten tulee pohjautua todellisiin kustannuksiin, jotta avustus ei ylittäisi eikä alittaisi syntyneitä kustannuksia.

Lausuntopyynnössä mainittujen lisäkustannusten osalta tulee kaikilta osin huomioida, että epidemian hoitamiseksi tarvittavia lisätoimintoja ei ole voitu järjestää normaaliressurssein. Esim. rokotustoimintaan ei ole voitu täysimääräisesti osoittaa henkilöstöä normaalitoiminnasta, joten lisähenkilöstöä palkattu vuokratyöyrityksiltä (rokotushenkilökunnan lisäksi vartijat, opastuspalvelut ja farmaseutit). Omasta toiminnasta kohdennetun henkilökunnan osalta normaalitoimintaan on aiheutunut merkittävää hoitovelkaa erityisesti ennalta ehkäisevän terveydenhuollon palveluissa. Lisäksi kaikki tilat on erikseen vuokrattu vain tätä tarkoitusta varten (esim. Vantaan Sanomala, Energia Areena sekä pop-up toimipisteet)

Covid-19-testaus

1. Mikä on yhden PCR-testin kustannus, kun ottaa huomioon näytteen oton, näytteen kuljettamisen sekä sen analysoinnin kustannukset?

100-149e

2. Mikäli arvioitte alueenne keskimääräisien kustannuksien olennaisesti poikkeavan STM:n keskimääräisestä covid-19 testauksen arviosta (80-90 euroa/testi), mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

Vantaan testauskustannukset HUSiin palveluna sisältää sekä näytteenoton että näytteen analyysin sekä mahdollisen sekvensoinnin. Keskimääräinen hinta HUSilta hankittuna on n. 115 euroa/näyte. HUS-alueella on päätetty käyttää testin luotettavuuden takia PCR-testiä toisin kuin joillain muilla alueilla, vaikka antigeenitesti olisi edullisempi.

Yksityisiltä yrityksiltä hankittuna testien kustannus nousee jopa 350 euroon, mikäli se sisältää myös sekvensoinnin. Yksityisiä palvelutuottajia on käytetty tapauskohtaisesti joukkoaltistutumisten yhteydessä testauksen kiireellisyyden takia, mikäli HUS ei ole pystynyt tuottamaan testauksia tai on ollut tarve pikasekvensointiin.

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 testauksen kokonaiskustannuksesta?

> 81 %

4. Pystyttekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon hakijan kustannusvastuulle jääneiden covid-19-testien määrästä vuodelta 2021?

Pystymme toimittamaan.

Covid-19-tartuntojen jäljittäminen

5. Kuinka paljon yhden todetun tautitapauksen aiheuttamat jäljityskustannukset ovat alueellanne olleet (kokonaisaika, sis. odotusajat/tartunta) vuoden 2021 osalta?

300 – 599 (16-24h)

6. Mikäli arvioitte alueenne keskimääräisien kustannuksien poikkeavan olennaisesti STM:n keskimääräisestä jäljittämisen arviosta (310-320 euroa/tartunta) mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

-

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus jäljityksen kokonaiskustannuksesta?

> 81 %

Rokottaminen covid-19-tautia vastaan

8. Kuinka paljon yhden rokotustapahtuman tuottaminen on alueellanne maksanut kaikki kulut mukaan luettuina? (Ajanvaraus, materiaalit, pistos)

11 – 15

9. Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen, että vähemmän kuin kuusi tai enemmän kuin kuusitoista euroa, mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

-

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 rokottamisen kokonaiskustannuksesta?

> 81 %

11. Pystyttekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon yksityisille toimijoille luovutetuista rokoteannoksista, joiden kustannukset eivät ole jääneet hakijan vastuulle?

Vantaa ei ole luovuttanut rokoteannoksia yksityisille toimijoille.

Covid-19-taudin sairaalahoito

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 potilaan hoidon kokonaiskustannuksesta?

> 81 %

13. Pystyttekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon perusterveydenhuollon vuodeosastolla covid-19-diagnoosilla hoidettujen potilaiden määrästä?

Kyllä.

Veijalainen Mirva

Vantaan kaupunki - Kaupunginhallitus 23.8.2021 § 6